

Sinan BAKIR

Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara,
Türkiye

Ministry of National Education,
Ankara, Turkey

Nâzım Hikmet'in Romancılığı

Nâzım Hikmet's Novel Writing

ÖZ

Türk edebiyatında kalıcı izler bırakan şiiirleriyle tanınan Nâzım Hikmet, modern şiiirin alanını genişleterek hem dönemi hem de sonrası için yeniliğin dönüm noktalarından biri olmuştur. Yaşarken ünü ülke sınırlarını aşan şiiirin biri eksik dört romanı (Kan Konuşmaz, Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim, Yeşil Elmalar, Yaşamak Hakkı) doğal olarak şiiirlerinin gölgesinde kalır. Bu çalışmada ilk üç roman konu, teknik, anlatım, anlatıcı, bakış açısı, ideoloji, karakterizasyon gibi yönlerden ele alınmakta, şiiirin toplumsal olgulara, olaylara, durumlara, dine, kadına, aileye bakışı ortaya konulmaktadır. İdeolojik söylemin ön planda olduğu romanlarda karşıt dünya görüşlerini temsil eden karakterler toplumun içinden seçilir. Diyalog, iç çözümleme, betimleme, özetleme, yorumlama, geriye dönüş, ileriye gidiş baskın anlatım teknikleri olurken kurgusal yapı, düşünsel, duygusal ve olgusal çatışma alanları üzerinden oluşturulur. Seçilen bakış açısı, anlatıcı, kinaye mesafesi, anlatım, teknik, karakterizasyon ve kurgulama açısından yazarın en başarılı romanı Kan Konuşmaz'dır. Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim'de şiiirin hayatıyla ilişkili olaylar, durumlar temsili kişiler üzerinden kurgulanır, buna rağmen karakterlerin tek bir kişi/yazar tarafından konuşturulduğu/yönlendirildiği duygusu hâkimdir. İdeolojik söylemin ya da diyalektik materyalizmin en belirgin olduğu bu roman, kurgu ile gerçeklik arasındaki sınırı ihlal eder. Çoğul bakış açısı, mektup ve hatıra defterleri üzerinden kurgulanan Yeşil Elmalar ise serüven-macera romanıdır. Geleneksel halk anlatılarının etkisi görülen romanda olaylar zinciri beklenmedik tehlikeli serüvenlerle genişler.

Anahtar Kelimeler: Muhteva, Diyalektik Materyalizm, Anlatım, Nâzım Hikmet, Roman, Teknik,

ABSTRACT

Nâzım Hikmet, known for his poems that leave lasting traces in Turkish literature, has become one of the turning points of innovation both for his period and for later by expanding the field of modern poetry. Four novels of the poet, one of which is missing, whose reputation exceeds the borders of the country while he lives, naturally remain in the shadow of his poems. In this study, first three novels are discussed from aspects such as subject, technique, narration, narrator, point of view, ideology, characterization, and the poet's view of social facts, events, situations, religion, woman, family is revealed. In novels where, ideological discourse is at the forefront, characters representing opposing worldviews are selected from within society. Dialogue, internal analysis, depiction, summarizing, interpretation, going back, going forward are the dominant narrative techniques, while the fictional structure is created through the areas of intellectual, emotional and factual conflict. The most successful novel of the author from the point of view of the chosen point of view, narrator, distance of allusion, narrative, technique, characterization and editing is the Kan Konuşmaz novel. The events and situations related to the poet's life are fictionalized through representative people in the novel Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim, despite this, the feeling that the characters are spoken/directed by a single person/author prevails. This novel, in which ideological rhetoric or dialectical materialism is most pronounced, violates the dec between fiction and reality. The novel Yeşil Elmalar, which is based on the plural perspective, letters and mementos, is an adventure novel. In the novel, which is influenced by traditional folk narratives, the chain of events expands with unexpected dangerous adventures.

Keywords: Content, Dialectical Materialism, Expression, Nâzım Hikmet, Novel, Technique,

Giriş

Cumhuriyet döneminin çok yönlü sanatçılarından Nâzım Hikmet, şiiir, öykü, roman, tiyatro, senaryo gibi birçok türde eser verir. Döneminde geniş yankılar uyandırmanın yanında modern Türk edebiyatına yeni bir kanal açan şiiirleri dünya edebiyat çevrelerince tanınmasında rol oynar. Doğal olarak Nâzım Hikmet üzerine yapılan akademik araştırmalar şiiirleri üzerine yoğunlaşır. Yazınsal çalışmaları arasında sayılabilecek romanları ise dikkate alınmaz. Klasik roman tekniğine uygunluk gösteren biri eksik dört roman (*Kan Konuşmaz, Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim, Yeşil Elmalar, Yaşamak Hakkı*) her ne kadar yenilik iddiası taşımaları da Nâzım Hikmet'in sanat anlayışının fark türlerdeki izdüşümünü ortaya koymaları bakımından önemsenmeleri gerekir. Nâzım Hikmet şiiirde olduğu gibi romanda da realist bir tutum sergiler. "En inkılapçı sanatın esas şiiarı" (Nâzım Hikmet, 2018a: 230) olarak gördüğü realizmi diyalektik materyalizmle sentezler. Romanlarda diyalektik materyalizmin gerçeklik kurgusunun günlük hayat, kişiler ve olaylarla ilişkisi, bu ilişkinin Nâzım Hikmet'in yaşamındaki karşılığı temsili karakterler üzerinden aktarılır. Nâzım Hikmet'e göre "edebiyatta modern realizm şuurlu olarak edebiyat sahasına diyalektik materyalizmin tatbikidir" (1993: 47). Ne var ki realitenin salt fotoğrafını çekmek yeterli değildir. "Romancının –bu felsefi görüşe nazaran– mevzuu üzerinde, yani aksettirmek istediği realite üzerinde, faal bir rolü vardır" (1993: 47). Bu açıdan bakıldığında diyalektik materyalizmin romanda işlenmesi, "tahlil ve terkip" edilmesi gerekecektir. "*Diyalektik materyalist felsefeye göre maddi ve ruhi hadiseleri seyirlerinde görmek lazımdır.*" (1993: 48). Nâzım Hikmet'in şiiirleri gibi romanları da Marksist dünya görüşünün sanat

Geliş Tarihi/Received: 08.11.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 07.03.2022

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Sinan BAKIR

E-posta: sinanbakir1985@hotmail.com

Atıf: Bakır, S. (2022). Nâzım Hikmet'in Romancılığı. *Turcology Research*, 74, 296-304.

Cite this article: Bakır, S. (2022) Nâzım Hikmet's Novel Writing. *Turcology Research*, 74, 296-304.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

anlayışı üzerinden kurgulanır. Sosyal içerikli romanların karakterlerinin belirli bir sosyal sınıfı temsil etmesi, düşünsel sorgulamalara yer verilmesi, işçi sınıfını var eden değerlerin belirginleştirilmesi toplumsal hayattaki olaylara, durumlara, kişilere ideolojik bir perspektiften yaklaşıldığını gösterir. Ayrıca, “romanda bir tez savunulması, ya da romanın-hikâyesinin ‘sosyal içerikli’ olması, Nâzım’ın benimsediği dünya görüşü ve o görüşün sanat felsefesi açısından neredeyse bir zorunluluktur.” (Akatlı, 1992). Romanlarda toplumsal faydanın gözetilmesi bu düşünceyle ilişkilidir. *Kan Konuşmaz* ve *Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim* romanları siyasal ve toplumsal hayatın günlük yaşamdaki etkisini kişiler, olaylar, durumlar üzerinden işler, diyalektik materyalizmin kurgusal yapıyı yönlendirici etkisine ilkinde örtük, ikincisinde ise açıktan rastlanır. *Yeşil Elmalar’ı* ise sözü edilen iki romandan ayrı bir kategoride değerlendirmek gerekir. Serüven-macera romanı olarak değerlendirilebilecek *Yeşil Elmalar’ı*, Nâzım Hikmet’in yazınsal hayatında bir yere oturtmak güçtür. Yazarın tutuklanmasından kaynaklı nedenlerle yarım kalan *Yaşamak Hakkı* ise insanın var olma gereğini yaşamakla açıklayan, konu ve kişilerini yabancı insanların hayatından alan, siyasal ve toplumsal içerikli bir romandır, eksik kaldığı için de çalışma dışında tutulmuştur.

Toplumsal Hayatın Nabzını Tutan Roman: Kan Konuşmaz

Bir aile romanı olarak da okunabilecek *Kan Konuşmaz*’da toplumsal yapının işleyişi, bireylerin yazılı olmayan normlara, kadına, dine, aşka, ideolojiye yaklaşımları, kimlik oluşturma çabaları, yoksul mahallelerin gündelik çalışma hayatı, yozlaşmış burjuva sınıfının insanî değerlerden kopuşu farklı karakterler üzerinden aktarılırken Mütareke yılları ile Birinci Dünya Savaşı’nın yol açtığı maddî sorunlar, kayıplar, ölümler, türedi zenginler de kendine yer bulur. 1936 yılında tefrika edilmeye başlanan roman geniş bir zaman diliminde meydana gelen olaylar dizisini konu alır. II. Meşrutiyet’ten Millî Mücadele ve Cumhuriyet sonrasına yayılan bu zaman diliminin merkezinde Nuri Usta ve ailesi vardır. Dönemin siyasal ve toplumsal atmosferi gündelik hayatla ilişkisi çerçevesinde yansıtılır. Romanın son iki sayfası tefrika edildiği gazetede basılmadığından Ömer’in biyolojik babası Seyfi Bey ile olan son konuşmaları eksik kalır. Bunun dışında roman bütünlüklü bir yapıya ve kurguya sahiptir.

Muhteva

Romana konu olan olaylar, durumlar her ne kadar Nuri Usta ve ailesi etrafında vücut bulsa da dönemin siyasal ve sosyal atmosferinin gündelik hayatı ve insanları değiştirmedeki rolü de başarılı biçimde aktarılır. Torna atölyesi işleten Nuri Usta İstanbul’un yoksul, muhafazakâr bir mahallesinde annesiyle yaşamaktadır. Bir gözü kör olan Nuri Usta’nın mahallede saygın bir yeri vardır. Romanın merkezî karakteri Nuri Usta olmakla birlikte Gülizar, Gâvur Cemal Hoca ve Ömer de kurgusal yapıda belirleyici roller üstlenirler. Dokuz yaşındayken Muzaffer Paşa’nın konağına evlatlık olarak alınan Gülizar, Paşa’nın oğlu Seyfi Bey tarafından cinsel istismara uğrar, hamile kalır. Durumu öğrenen Seyfi Bey’in annesi, Gülizar’ı İstanbul’daki akrabası tefeci Zübeyde Hanım’a gönderir. Gülizar’ın evlilik dışı hamile kalmasından dolayı mahalleli ona kötü davranır. Zübeyde Hanım’ın ani ölümüyle ortada kalan Gülizar, cenazenin kaldırılması için Nuri Usta’nın evine sığınır. Köy kahvesinde Gülizar ile ilgili kötü sözler sarf eden Kâtip Nuri Bey’e tepki gösteren Nuri Usta, Gülizar’ı himayesine aldığı ve onunla evleneceğini söyler. Kaç göçün yaşandığı bir dönemde geleneksel ahlak yapısına sahip mahalleli gibi Nuri Usta’nın annesi de oğlunun bu kararına şaşırır. “Karnını doldurup paşa konağından kovulan, aylardır mahallede delikanlıların musallat oldukları, peşini bırakmadıkları” (Nâzım Hikmet, 2020: 39) Gülizar’la evlenen Nuri Usta, söz konusu evliliği annesine olduğu gibi mahalleliye de kabul ettirir. Ailesine bakmak için çalışan, eşine alışmaya başlayan Nuri Usta, Birinci Dünya Savaşı ve Mütareke yıllarının yol açtığı ekonomik sıkıntıları aşmak için “tornasını, tezgâhını alet ve edevatını” (2020: 124) satar. Ne var ki dönemin siyasal, sosyal ve ekonomik şartlarından kaynaklı nedenlerle açlık tehlikesi belirir. Nuri Usta zor da olsa iş bulur, askerlik hizmetini de çalışarak tamamlar. Gülizar’dan doğma üvey oğlunu yetiştirir, yanından ayırmaz, Ömer avukat olur. Roman, Seyfi Bey’in kullandığı arabanın altında ezilen, bir bacağı kesilen Nuri Usta’nın avukatlığını üstlenen Ömer’in dava açmasıyla son bulur. Siyasal ve toplumsal hayattaki değişimleri/gelişimleri olaylar, durumlar, kişiler, mekânlar üzerinden işleyen *Kan Konuşmaz*’da Osmanlı’nın son dönemleri gündelik hayattaki etkisiyle yansıtılırken Nuri Usta ve ailesi üzerinden de değişim ve dönüşümün izlerine yer verilir.

Kişiler

Romanda sınıfsal ayrışma olaylar ve kişiler üzerinden gösterilir. Kişileri belirli bir zümrenin temsili figürü hâline getiren siyasal ve toplumsal hayattır. “Romanda toplumdaki alınma tipler, Türk toplumunun çeşitli sınıf, tabaka ve zümrelerinin temsilcileri büyük bir galeri meydana getirirler” (Yağcı, 2002: 3325). Yazar, kişiler ve olaylar üzerinden iki ayrı dünyanın düşünsel çatışma alanlarını yer yer kinaye mesafesini de koruyarak gündelik hayata taşır. Yazarın roman kişileri belirli bir dünya görüşünü temsil etmelerine rağmen kişiliklerini var eden değerler ya da değişim ve dönüşüm süreçleri gündelik hayatın akışındaki olaylar üzerinden gösterilir. Kurgusal figürlerin gerçekçi intiba uyandırmaları, konuşmalarındaki sahicilik kadar yaşamdan, gündelik hayattan gelmelerinin de etkisi vardır. Diyaloglar, değişen kişilik yapılarını dolaysız aktardığı için karakterlerin süreç içindeki değişim ve dönüşümleri inandırıcıdır. Ruhsal ve fiziksel betimlemeler canlı bir dekor içinden sunulan olayların görsel alana taşınmasında rol oynar. İç çözümler, diyaloglarla uygunluk gösterir. Romanda iki ayrı dünyayı temsil eden karakterlerin yaşam alanları, duygu ve düşünce dünyaları da doğal olarak farklılık gösterir. Nuri Usta, Gülizar, Ömer, Yorgancı Selim, Kolsuz Ahmet, Sait, Stoyan ve işçiler toplumun alt tabakasını; Seyfi, Nuri ve Ali Beyler ise üst yapıyı temsil ederler.

Romanın merkezî karakteri Nuri Usta’dır. Bir gözü kör olan Nuri Usta’nın gönül gözü açıktır. İnsanlara merhamet gösteren, onların kusurlarına hoşgörülle yaklaşan Nuri Usta, yüksek tahsil yapmamasına rağmen okuduğu kitaplar ve kurduğu arkadaşlıklarla kendini geliştirir. Düşünsel anlamda Nuri Usta’yı etkileyen kişilerden biri Gâvur Cemal Hoca’dır. Hayatın akışı içinde bir süre Şeyh Apturrahman’dan da etkilenen Nuri Usta, metafizik dünyanın yaşanılan hayatı doğrulamadığı sonucuna varır. Ideolojik anlamda onu etkileyen kişiler Sait ve Stoyan’dır. Sait ve Stoyan sosyalist dünya görüşüne sahip, “diyalektik materyalizm”e bağlı kişilerdir. Nuri Usta, olaylara, olgulara, ilişkilere gerçekçi bakar. Halk dindarlığına yakın gözüken annesi ve eşinin aksine Nuri Usta, dinin değil, bilimin, gözlemin, deneyimin ve hayatın gerekleri doğrultusunda olaylara, durumlara, insanlara yaklaşır. Buna karşın Nuri Usta’yı var eden salt ideoloji ya da materyalist dünya görüşü değildir, bizzat yaşanılan, deneyimlenen hayattır. Öyle ki Mütareke yıllarında açlık tehlikesiyle karşılaşan Nuri Usta, işsizlik sorununu çözünce gece gündüz çalışmaya başlar, böyle zamanlarda ideolojiler, inançlar anlamsızlaşır. Nuri Usta, sınıfsal konumunun farkındadır. Üvey oğlu Ömer’i de ait olduğu sınıfın değerleriyle yetiştiren Nuri Usta, çalışmayı, üretmeyi, emeği, alın terini, doğruluğu, yardımlaşmayı her şeyin üzerinde tutar. Yazar, romanda tek boyutlu karakterizasyon yerine bireye özgür alanlar açarak değişen şartlar, siyasal ve toplum-

sal yapıyla birlikte karakterlerin zaman içindeki değişimlerini de gerçekçi biçimde yansıtır. Değişen şartlar kişilik çözümünde rol oynar. Örneğin Nuri Usta sınıf arkadaşı Kolsuz Ahmet'e zor zamanlarında yardım etmesine rağmen Ahmet Mütareke yıllarında işgalci güçlerin hafiyesi olur, Nuri Usta ve ailesi aleyhine çalışır. Dürüst bir karakter olarak Nuri Usta'nın hayatında önemli bir yer edinen Gâvur Cemal Hoca da Mütareke yıllarında kamu görevini kötüye kullanır, rüşvet alır. Yozlaşan, bozulan insan ilişkileri siyasal ve toplumsal hayata etkisiyle aktarılır. Roman boyunca olumsuz tipler olarak yansıtılan üç kişi vardır: Seyfi, Nuri ve Ali Beyler. Seyfi Bey, yozlaşmış burjuva sınıfının tipik bir örneğidir. Gülizar'ı hamile bırakan Seyfi Bey, üvey oğlu Ömer'in ilk gençlik yıllarında sevgilisi olan fakat İzmir'e taşınınca bir mühendisle evlenen Süheyla ile yasak aşk yaşar. Romanın sonlarında ise arabayla Nuri Usta'yı ezen Seyfi Bey, Usta'nın bir bacağının kesilmesine neden olur. Sınıfsal çatışmanın kötücül imgesi olarak yansıtılan Seyfi Bey, işçinin emeğini sömüren düzenin en tepesinde yer alır. Kâtip Nuri Bey de söz konusu sınıfın yozlaşmış bir başka örneğidir. Sınıf değiştiren Ali Bey statüsüne geçen Ali Usta ise Seyfi ve Ali Beylerle ortak iş yapan olumsuz bir tiptir. Çıkarları için savaş koşullarını fırsata çeviren bu üç kişi işçinin emeğini sömürerek büyük bir servet elde ederler.

Siyasal ve toplumsal hayatın neden olduğu çözümlerle kişiliği oluşan yeni şartlara bağlı olarak değişen Gâvur Cemal Hoca kitapların dünyasını Nuri Usta'ya açan kişidir. Küçük burjuva aydını olarak farklı portrelere sahip Cemal Hoca, Nuri Usta'nın olaylara, durumlara, olgulara, ilişkilere akılcı yaklaşımında etkili olur. Romanın kadın karakterlerinden olan Gülizar, toplumsal normların yasakladığı bir eylemin taraflarından biri olduğu gerekçesiyle ayıplanır, dışlanır, kendisine sahip çıkan Nuri Usta sayesinde yaşama yeniden tutunur. Paşa konağında büyüyen Gülizar, birbirine karşıt iki zümrenin yaşam alanlarını teneffüs etme imkânı bulur. Eşi Nuri Usta sayesinde kendini geliştiren, okuma yazma öğrenen ve romanlar okumaya başlayan Gülizar, kaç göçün egemen olduğu muhafazakâr bir toplumda kadın olarak bireyleşme sürecini yaşar. Nuri Usta'nın annesi Anadolulu kimliğini yitirmeden değişen toplumsal hayata uyum sağlar. Nuri Usta'nın değişmeyi çevresinden/ailesinden başlatması toplumcu gerçekçi anlayışla uygunluk gösterir. "İnsanı biçimlendiren, onun duygu ve düşünce evrenini oluşturan, tüm ahlaksal tutum ve değerlerini yaratan toplumsal çevre" olduğundan "insanı, insancıl nitelikler doğrultusunda değiştirebilmek, bu niteliklerle donatabilmek için toplumsal çevresini değiştirmek gerekir." (Özdemir, 2013: 375-376). Nuri Usta, toplumsal yapının üst sınıfı tarafından kötülüğe uğrayan/hamile bırakılıp kovulan Gülizar'ı ait olduğu alt kültürün dışlamasına izin vermez. Gülizar ile evlenen Nuri Usta, ona toplumsal bir statü de kazandırarak çevresinin bakış açısının değişmesinde etkili olur. Nuri Usta, geleneksel ahlak anlayışına sahip annesinin de değişmesinde rol oynar. Gülizar'ın oğlu Ömer, daha çocuk yaşında ait olduğu sınıfın değerleriyle övünür. Savaş ve Mütareke yıllarında büyüyen Ömer'in bir avukat olarak var oluşunu tamamlaması ise Cumhuriyet yıllarına rastlar. Ömer'in hayata, olaylara ve insanî ilişkilere bakışında etkisi görülen asıl kişi üvey babası Nuri Usta'dır. İşçi sınıfının temsil ettiği değerler, Ömer'in yaşamında ve ikili ilişkilerinde karşılık bulur. Ömer, Süheyla'ya kısa süre için de olsa emekçi sınıfın değerleriyle dış dünyaya bakmayı öğretir. Ne var ki ait olduğu sınıfın yozlaşmış insan ilişkileri Süheyla'yı olumsuz yönde değiştirir. Süheyla'nın kocası, Seyfi Bey'in fabrikasında müdürlük yapan bir mühendistir. Süheyla ise Seyfi Bey ile metres hayatı yaşamaktadır.

İdeoloji

Nâzım Hikmet, her ne kadar karakterlere özerk alanlar açarak onların hür iradeleriyle var olmalarına imkân tanısa da birtakım olaylar, durumlar ve kişiler üzerinden sınıfsal ayrışmayı/çatışmayı günlük hayatın doğal akışı içinden aktarır. Romanda ideolojik söylem değişen karakterlerin temsil ettiği değerler ya da meydana gelen olaylar üzerinden yansıtılır. Nâzım Hikmet, *Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim*'de Marksist ideolojiyi propaganda düzeyinde işleyip yaşamı ideolojinin emrine verirken *Kan Konuşmaz*'da siyasal ve toplumsal şartların doğurduğu ideolojiyi öne çıkarır. Buna karşın diyalektik materyalizm, kişi, olay, durum ve mekân kurgusunda önemli rol oynar. Karl Marx'ın toplumsal yapıyla ilişkili kavramlarından "diyalektik materyalizm, toplumsal gelişmeyi ekonomik üretim güçlerinin evrimine bağlamakta- dır. Bu düşünce biçiminde, toplumun maddi temeli olarak yalnızca ekonomi ve hatta ekonominin de en maddi yönü olan üretim teknolo- jisinin bir etkiye sahip olduğu, politik ve kuramsal üst yapının yansıma fenomenler olduğu varsayılmıştır." (Çınar, 2013: 175). Romanda alt ve üst kültürün çatışma alanlarından birini üretim oluşturur. Nuri Usta, Yorgancı Selim, Gülizar, Sait, Stoyan ve işçiler alt yapının üreten bireyleri olarak ekonomik sürekliliğin oluşmasında rol oynarken Seyfi, Ali ve Nuri Beyler ise üst yapının yozlaşmış değerlerini temsil ederler.

Romanda ilk sınıfsal ayrışma Gülizar'ın üst yapıyı temsil eden Seyfi Bey tarafından hamile bırakılması, paşa konağında kovulması, alt kültürün sıradan bir insanı olan Nuri Usta tarafından sahiplenilmesi ile ortaya konulur. İkinci sınıfsal vurgu Gülizar'ın Ömer'i uyutmak için söylediği ninniyle belirginleştirilir: "Uyusun da büyüün maşallah/Paşa olur inşallah!" (Nâzım Hikmet, 2020: 89). "Paşa olur inşallah" sözü Nuri Usta'ya hem Seyfi bey'i hem de kendi sınıfsal konumuyla örtüşmeyen paşa konağını hatırlattığından duruma tepki gösterir: "Çok- tandır ninni söylemiyorsunuz. Bu gece Ömer'e ninni söyleyin. Yalnız... 'Paşa olur inşallah!' demeyin kuzum. Ne bileyim, 'usta olur', 'yorgancı olur', 'filozof olur', 'adam olur' filan deyin. 'Paşa olur' demeyin..." (2020: 95). Sınıfsal ayrışma hayatın hemen her alanında gösterilir. Nuri Usta ve üvey oğlu Ömer Üsküdar vapuruna binerken Ömer babasına vapurun niçin hep aynı tahta yerinde oturduklarını, kadife koltuk- ların olduğu içeride oturmadıklarını sorar. Bu soru ve soruya verilen yanıt yine sınıfsal yapıyla ilişkilendirilir. Ömer, insanlar arasındaki bu sınıfsal duvarı deneyim ve gözlemlerle daha çocuk yaşında fark eder. Kendi sınıfının değerlerine karşıt bir dünyayı temsil eden insanlara mesafe koyar, babasına bir arabaya sahip olması durumunda böyle insanları arabasına almayacağını söyler. Ömer'in sınıfsal bilince daha çocuk yaşında sahip olması deneyimlenen hayat, Nuri Usta, Sait ve Stoyan sayesinde. İlk gençlik aşkının karşı sınıfı temsil etmesinden duyduğu rahatsızlık ya da babası Seyfi Bey'i affetmemesi de yine bu sınıfsal bilinçle alakalıdır: "Anasını ve kendisini bıraktığı için değil, Nuri Usta, Stoyan, Sait olmadığı için..." (2020: 219) Seyfi Bey'i affetmez.

Mekân da sınıfsal ayrışmanın önemli bir bileşenidir. Nuri Usta'nın yaşadığı yoksul mahalleler ile Seyfi Beylerin Göztepe'deki Paşa konakları sınıfsal ayrışmayı betimlemede ve çatışma alanlarını oluşturmada işlevseldir. Abdurrahim Karadeniz'in de dikkat çektiği gibi romanda sınıfsal çatışma alanları farklı muhitlere sahip karakterlerin temsil ettiği değerler üzerinden yansıtılır. Karadeniz'e göre, "anlatıda 'sınıf' terimi yerine 'muhit' kullanılır. Romanda 'zenginler' ve 'emekçiler' olmak üzere iki muhit vardır. Zenginler muhiti Seyfi Bey'le emekçiler muhiti de Nuri Usta'yla somutlaştırılır." (Akatlı, 2007: 343-344). Nâzım Hikmet, dış dünyadan aldığı malzemeleri Marksist sanat anlayışının gerçeklik kurgusuna uygunluk düşürecek şekilde işler. Bu açıdan "yazarın niyetiyle bu niyeti ortaya koyarken kullandığı dış âleme ait unsurların niyetle örtüşme derecesi"nin (Tökel, 2010: 205) yoğunluğu diyalektik materyalizmin toplumsal yapının inşasına yönelik söylemlerini belirginleştirir.

Din

Nâzım Hikmet'in *Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim* ve *Kan Konuşmaz* romanlarında dinî değerlere yönelik farklı bakış açılarına rastlanır. Romanlarda olumsuzlanan halk dindarlığı değildir. Dinin siyasallaşması ya da şeriat boyutuyla gündeme taşınması sert biçimde eleştirilir. *Kan Konuşmaz*'da olguları, olayları dini değerlerle değil, bilimle, gözlemlerle açıklayan Nuri Usta'nın aksine annesi, eşi ve mahalledeki komşuları halk dindarlığına yakındır. Romanın merkezî karakteri olan Nuri Usta'nın toplumu var eden kolektif ruhun bir bileşeni olan dine ya da geleneklere yönelik bir saldırısı söz konusu değildir. Buna karşın Nuri Usta'nın olay ve olgulara yaklaşımı akıldır, bilimsel araştırmaların bulgularıyla uygunluk gösterir. Söz konusu durum bir doğa olayı üzerinden aktarılır:

"Yağmuru dinlediler.

Usta:

– Yağmur neden yağar bilir misiniz? dedi.

Gülizar:

– Cenab-ı Hak yağdırır yağmuru, efendim, dedi, ağaçları, otları yeşillendirdi diye.

– Kim söyledi bunu size?

– Hocanım.

...

– Sizin Hocanım sofuymuş, hastalıkları okumuş ama cahilin biriymiş, dedi. Yağmur eğer otlar ağaçlar yeşillensin diye yağıyor, yorsa niçin denizlerin üstüne de iniyor? Balıklara tatlı su vermek için mi? Yağmur, şunu yapayım, şuna buna iyilik olsun diye yağmaz, Gülizar Hanım.

Gülizar, ustanın bu sinirli konuşuşu karşısında sıkıldı. Şaşırdı. Fakat güneşin denizleri, gölleri, nehirleri tencere gibi kaynatmasına, buralardan çıkan buğuların gökte bulut olduktan sonra tekrar su biçimine girip dökülmesine akıl erdiremedi." (Nâzım Hikmet, 2021: 87-88).

Nâzım Hikmet'in çocukluğu Mevlevî dedenin himayesi altında geçer, ilk dini terbiye burada alınır. Otobiyografik bir anlatı olan *Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim*'de bu konuya yer verilir: "*Bebekken Ahmet'i Mesneviyle uyuturdu dedesi, ninni yerine*" (2021: 10). Yatılı okulda ise şartlardan kaynaklı bir dini yönelim söz konusudur: "*Yatılı okuldan çıktıktan sonra – orada namaz, oruç zorunluymuş – namazı da orucu da bıraktım. Kur'an-ı Kerim'i de hiçbir zaman doğru dürüst okuyamadım. Esresi, üstünü, şeddesi, yardım edeceğine, hep şaşırttı beni. Ama dindardım*" (2021: 10). Gençlik yıllarında yazar Anadolu din adamlarının oluşturduğu olumsuz, hoşgörüsüz imajın, batıl itikatların etkisiyle dinden bütünüyle uzaklaşır. Ona göre kendi çıkarı/işi için dini alet olarak kullanan bu din adamlarının "*yanında, cahilliğin, batıl itikatların, ikiyüzlülüğün, hoş görmezliğin, karanlık bir terörün sancağı dalgalanıyordu*" (2021: 11). Nâzım Hikmet'in komünizmle tanışması, dış dünyayı, doğayı, nesneyi, insanı dinin değil, Marksist ideolojinin değer ve kavramlarıyla yorumlamasına yol açar. Diyalektik materyalizm söz konusu dünya görüşünü temsil eder.

Anlatıcı, Anlatım ve Teknik

Kan Konuşmaz'da hâkim-tarımsal bir konuma sahip anlatıcı figür olayları en ince ayrıntısına dek bilmesine, iç çözümleme yoluyla karakterlerin ses ya da jest, mimik, tonlama ile açıklamadığı düşüncelerine, duygularına hâkim olmasına rağmen kurguyu oluşturan olaylar dizisine müdahalede bulunmaz, kişilere özerk alanlar açar. Kişileri daha çok söylem, davranış ve eylem yoluyla okura tanıtan anlatıcı figür, onların konumlarına, temsil ettikleri sınıfın değerlerine uygun hareket etmelerine imkân tanır, iyilerin ve kötülerin çatışan dünyalarında açıktan taraf olmaz. Karakterlerin kişilik özellikleri olaylar ve durumlar üzerinden gösterilir. Yazarın her ne kadar birçok yerde kinaye mesafesini koruduğu, kişilere, olaylara, durumlara, ideolojilere belirgin bir mesafe koyduğu düşünülse de olayların niteliği ve karakterlerin bunlara tepkisi üzerinden sınıfsal çatışma alanlarını kurgunun merkezine yerleştirdiği söylenebilir. Bir yandan yozlaşmış burjuva sınıfının insanî olmayan düşünceleri, eylemleri öte yandan dürüstlüğü, adaleti, paylaşmayı, sevgiyi, emeği, yardımlaşmayı, hoşgörüyü çoğaltan yoksul insanların yaşama tutunma çabaları... çatışan olaylar, durumlar üzerinden yansıtılır. Anlatıcı figür, olaylar, durumlar, kişiler hakkında yorum yapar, varlığını belirginleştirir. Bu tarz yorumlar daha çok geçmişe dönük ayrıntılara inmede, iç çözümleme ve özetlemede ya da karakterlerin konu hakkındaki düşüncelerini açıklamada kullanılır: "*Usta bir an 'Gülizar gebe olmasaydı keşke!' diye düşündü. Gülizar gebeliğinden ilk defa utandı. Çünkü gebe oluşu şimdiye kadar onun yalnız canını sıkmaktan başka bir tesir yapmamıştı üstünde*" (Nâzım Hikmet, 2020: 64.). Anlatıcı bazen de içinde bulunulan zor durumdan ötürü kişilerin doğru olmayan ifadelerini düzeltme yoluna da gider. Bu tarz bilgileri zamansal yolculuklarla elde eden anlatıcı, olayları en ince ayrıntısına dek bildiğini hissettirir:

"Halbuki Ömer yalan söylüyordu. İki sene evvel bir gazetede Seyfi Beyin resmini görmüştü. Bu, Seyfi Beyin 'o' olabileceğini birdenbire düşünmüş, resmi anasına göstermişti. O günden beri ara sıra gazetelerdeki ilanlarda onun fabrikalarının ismine rastlıyor ve ayıp bir şey okuyormuş gibi kızarıyordu. Alakası bu kadarıktı... Yoksa bir an olsun 'ötekinin' yanında olmayı istememiş, bunu düşünmemişti bile..." (2020: 218-219).

Romanda yer yer yabancı sözcüklere, tamlamalara rastlansa da dil, Millî edebiyatla yerleşen sade, konuşulan, günlük hayatta karşılıklı bulunan Türkçedir. Cümleler kısa, iletişime dönüktür. Yazar diğer romanlarında olduğu gibi *Kan Konuşmaz*'da da benzetmelere sıkça başvurur, benzetme ve betimleme yoluyla olay, durum ve düşünceyi ya da kişiyi daha çarpıcı ve etkileyici biçimde görsel alana taşır:

"Gitgide sıklaşan sancı öyle bir hale geldi ki, Gülizar, yaralı, genç bir hayvan gibi kıvrılarak inlemeye başladı." (2020: 78).

"Gemiler kat kat beyaz güverteleri, sarı, siyah bacaları, kırmızı su kesimleriyle acayip deniz hayvanlarına benziyorlar." (2020: 98).

"Kadının, yumurtası fazla kaçmış paskalya çöreği gibi bir vücudu vardı." (2020: 51).

Romanın kurgusal yapısını birbirine bağlanan olaylar dizisi oluşturur. Olayların sahnelenmesinde ise diyalog, betimleme, iç çözümleme, özetleme ve zamanda yolculuk gibi tekniklerden yararlanır. Anlatıcı figür, hâkim-tarısal konumunu iç çözümleme, özetleme, yorumlama ve zamanda yolculuklar üzerinden belirginleştirir. İç çözümleme, diyaloglarla beliren psikolojik muhtevayı yoğunlaştıran bir etkiye sahiptir:

“Usta elinin tersiyle, tıpkı bir gün Kadıköy vapurundaki ateşçinin yaptığı gibi, alnının terini sildi. Yüreğinde bir eziklik duyuyor. Yorgun ve üzüntülü hissediyor kendini. Cemal’le ilk tanıştığı günden bu ana kadar geçen hadiseleri gözünün önünden geçirdi. Cemal’i anlamaya çalıştı. Anlayamadı. İçinde bir dost kaybedişin acısı var. Cenazeden dönmüş gibi bir şey...” (2020: 98).

Geriyeye dönüşler, olayların durumların, kişilerin bilinmeyen yönlerini ortaya koymada işlevseldir. Karakterlerin kişilik yapıları, bugünkü davranışları ancak zamansal yolculuklar yoluyla algılama alanına sokulabilir. Zamanla ilişkili teknikler hâkim konumdaki anlatıcının varlığını belirginleştirir: *“Gülizar bileğini ustanın pençesine hareketsiz teslim etmiş, öylece duruyor. Bir sıcak yaz günü, bir üzümlü kütüğünün altında, başka bir erkek de onun bileğini böylece yakalamış, böylece sıkılmıştı”* (2020: 103). Diyaloglardan sonra en sık kullanılan tekniklerden olan geriye dönüşler, eylemlerin, davranışların, düşüncelerin birbiriyle ilişkisini yansıtırken aynı zamanda psikolojik gerilimi de içinde bulunan zaman dilimine taşır. Gülizar ile evlenen Nuri Usta *“şimdiye kadar dört defa çapkınlık yapmış, dört defa satılık kadın etinden tatmıştı. Sonuncusu, bir yıl önce Galata evlerinden birinde çok sarışın ve şişman Lehli bir kadın”* (2020: 51). Geriyeye dönüşlerle Nuri Usta’nın evlilik öncesi hayatındaki kadınlarla ilişkisinin aktarıldığı metnin devamında on dört yaşındayken annesiyle kadınlar hamamına gidişi, orada yaşadıkları özetlenerek aktarılır. Romanda geriye dönüşler kadar ileriye gidişlere de yer verilir. Mütareke yıllarından sonraki dönemi işleyen “İkinci Kısım” başlıklı bölüm zamansal vurguyla açılır. Yaklaşık sekiz on yıllık bir zaman dilimi atlanmıştır. Atlanılan zaman dilimlerinde meydana gelen olaylar ise anlatıcı figür tarafından özetlenir: *“Seneler geçti. Sait iki defa içeri girdi, çıktı. Usta üç ay yattı ve Bulgaristan’a giden Stoyan’ı orda belkemiğini kırarak öldürdüler. Gülizar’ın ciğerlerine yapışan tütün tozları geceleri sabaha kadar uyutuyor onu, ustanın şakaklarına kır düştü ve Ömer 16 yaşında bir lise talebesidir. Sene 1928”* (2020: 215). Romanın son bölümlerinde de hızla akan zaman algısı söz konusudur. Üçüncü Kısım 1931 tarihini gösterir. İkinci Kısım Ömer’in Darülfünun Hukuk Mektebi’ne kaydı da son bulduğu için ilk ve son sınıf arasındaki zaman dilimleri atlanmıştır.

Romanda kullanılan bir diğer önemli teknik tasviridir. Kişi ve mekân tasvirleri gösterme yöntemine hizmet eder. Romanda yer alan hemen her kişinin fizikî tasvirine yer verilir: *“Gâvur Cemal Hoca’nın kırmızımtırak, kıvr kıvr bir sakalı var. Saçları kalıpsız fesinin kenarlarından taşıyor. Posbıyıklarla kalın kaşlar arasında enli bir burun. Ütümsüz bir pantolon ve yakası yağlı bir ceket”* (2020: 13). İstanbul’un çeşitli mahalle ve semtlerinde geçen olayların sahnelenmesi mekânın görsel açıdan işlenmesini gerektirir. Kasımpaşa, Tophane ve yoksul mahalleler işçi sınıfının yaşam alanlarını; Göztepe’deki konaklar, yalılar ise Batılı yaşam alanlarını oluşturur. Üsküdar, Taksim, Karaköy, Sirkeci, Eminönü gibi semtler de karakterlerin yaşam alanları arasındadır. Sınıfsal ayrışmanın mekân düzeyinde belirginleşmesi tasvir tekniğini kurgunun önemli bileşeni hâline getirir. Ev, mahalle, semt tasvirlerine yer verilir: *“Kasımpaşa’ya taşındılar. Mahalle, bir yokuşun etrafına dizili tahta evlerin mahallesiydi”* (2020: 129). Hâkim bakış açısıyla varlığı her an belirginleşen anlatıcının edilgen bir konuma geçmesi diyaloglar üzerinden gerçekleşir. Kişiler arasında geçen diyaloglar, karakterlerin düşünce dünyalarının dolaysız olarak aktarılmasında, kişilik yapılarının çözümlenmesinde, ruhsal tasvirlerinde önemli rol oynarken sınıfsal çatışma alanları da bu yöntem üzerinden belirginleştirilir:

— *Bütün bunları biliyorum...*
 — *Bilmediğin bir şey daha var... Ben Nuri Ustanın oğluyum... Senin baban...*
 — *Nuri Ustanın oğlu olduğunu da biliyorum...*
 — *Ya*
 — *Evet... Ayrı muhitlerden olduğumuzu da biliyorum...*
 Ömer gözlerini kısarak:
 — *Ama bilmediğin bir şey var, dedi... Üstüne üstlük senin baban benim bir arkadaşımı, yani Sait Amca’yı mahkûm eden adamdır.*
 Süheyla omuz silkti:
 — *Olur a, dedi... Mahkeme reisiyken vazifesini yapmış...* (Nâzım Hikmet, 2020: 236).

Kan Konuşmaz, roman sanatı yönüyle Nâzım Hikmet’in en olgun eseridir. Söylenenler kadar söylenme biçimiyle de ilgilenen yazar bu yüzden kurguyu oluşturan olaylar zincirini sağlam bir zemine taşırken aynı zamanda günlük hayat içinde yaşayan, var olma çabası gösteren insanın sorunlarına da olaylar, olgular, durumlar üzerinden gerçekçi biçimde yaklaşır.

Bir Roman Kahramanı Olarak Nâzım Hikmet: Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim

Bir roman kahramanı olarak Nâzım Hikmet’in yaşam serüvenini konu alan ve bu yönüyle de otobiyografik anlatının özelliklerini taşıyan *Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim*’in merkezî karakteri Ahmet’tir. Nâzım Hikmet’in hayatının üç döneminde yer edinmiş olaylar dizisi fiktif bir karakter olan Ahmet üzerinden aktarılır. Mevlevî dedesi tarafından paşa torunu olan Ahmet’in çocukluğu dini bir terbiyeyle geçer. İlk gençlik döneminde ise dinden uzaklaşma söz konusudur. Bunda Anadolu din adamlarının oluşturduğu olumsuz, hoşgörüsüz imajın, batıl itikatların etkisi vardır. Rusya’da öğrencilik yıllarında komünizmi benimseyen Ahmet, kendini *“Türk, politik göçmen, komünist”* (Nâzım Hikmet, 2021: 41) olarak tanıtır.

Romanın kurgusal yapısında belirleyici olan otobiyografik malzemeler üç şekilde işlenir. Roman, Ahmet’in komünist faaliyetleri ve asil önemlisi Şeyh Sait İsyanı ile ilişkilendirilme tehlikesi nedeniyle İzmir’e zorunlu yolculuğuyla başlar. Yıl 1925’tir. İstiklal Mahkemeleri ve İşmet İnönü, baskı rejimiyle ilişkilendirilir, dönemin siyasal ve sosyal atmosferi üzerinde de durulur. İdealist bir gencin var olma mücadelesi düşünsel yönlerle ele alınır. İzmir’de ideolojik çevrelerle sıkı bir ilişki içine giren Ahmet ve arkadaşları gizli toplantılar yaparlar, çünkü komünist ve sol çevreler üzerinde ağır bir baskı ve tutuklamalar söz konusudur, nitekim Ahmet de arananlar arasındadır. Kurgunun izleksel

yapısını oluşturan bir başka olaylar dizisi Rusya'da geçer. Ahmet'in Rusya'da öğrencilik yıllarında yaşadıkları, aşk, arkadaşlık ve komünist çevrelerle ilişkileri, komünist parti lehine çalışmaları birtakım durumlar, olaylar ve kişiler merkezinde anlatılır. Ahmet'in iki arkadaşıyla Millî Mücadele'ye destek vermek amacıyla İnebolu'ya, oradan da Ankara'ya, Bolu'ya ve Trabzon'a geçişini işleyen sayfalarda ise Anadolu coğrafyası ve insanının hayatından kesitler sunulur. Tarih 1921'i gösterdiğinde işgal altındaki İstanbul'dan Süleyman ve Tevfik'le birlikte "Mustafa Kemal'e silah kaçıran teşkilatın" (2021: 45) yardımıyla İnebolu'ya kaçan Ahmet, burada Anadolu'yu, Anadolu insanını yakından görme, tanıma imkânı bulur. Yoksulluk ve ağır yaşam koşullarıyla ilişkilendirilen Anadolu kadınının içinde bulunduğu içler acısı duruma ilk kez burada tanıklık edilir: "İnebolu gördüğüm ilk Anadolu kasabası. Anadolu köylü kadınına da ilkönce burada gördüm. Pazar yerinde gördüm onu. Sırtındaki odun yükünü indirmeden çömelmişti duvarın dibine. Kabuğundan çıkmış kocaman iki kaplumbağaya benzeyen ayaklarını gördüm. Ellerini gördüm" (2021: 47). Ankara'ya yolculuk sırasında bakımsız köyleri, insanları yakından görme imkânı bulan Ahmet, yoksulluğun en çok ezdiği toplum kesiminin kadınlar olduğunu anlar: "Bütün yol boyunca, ayakları çıplak olmayan bir tek köylü kadın görmedim" (2021: 56). Romanda dönemin siyasi olaylarına da geniş yer verilir. Trabzon üzerinden Batum'a geçmek için gelen Ahmet, Mustafa Suphi ve arkadaşlarının Karadeniz'in açıklarında katledilmelerinden Kâzım Karabekir Paşa'yı sorumlu tutar: "Kâzım Karabekir Paşa, ölümlerini bir savaş planı gibi hazırladığı insanlarla konuşurken, kıs kıs gülüyor muydu içinden?" (2021: 71-72).

Nâzım Hikmet'in hayatıyla ilişkili dönemler belirli bir plan dâhilinde anlatılmaz. Romanın iki anlatıcısı vardır ve esasında her iki anlatıcısı simgesel düzlemde temsil eden yazarın bizzat kendisidir. Olayları gözlemci konumda anlatan dış anlatıcı ile Ahmet'in anlatımı arasında uygunluk söz konusudur. Anlatıcıların konuları değişkendir, örneğin dış anlatıcı üçüncü bir gözle olayları, durumları aktarırken anlatıcı konumuna birdenbire Ahmet geçer. Bu tarz geçişler acemilikler barındırır, hemen hepsinin yazar tarafından konuşturuldukları ya da yönlendirildikleri duygusu hâkimdir. Dış anlatıcı ile Ahmet'in anlattıkları neredeyse birbirinin tekrarıdır: "Ahmet o gün başından geçenleri İsmail'den gizledi. Hem yediğim halt hem de onu İsmail'den gizleyişim rezillik, ama gizledim" (2021: 23). Abdurrahim Karadeniz'in Nâzım Hikmet'in romanlarındaki kip problemine dikkat çekmesi bu bakımdan anlamlıdır. Romanlarda "birinci teklik şahıs ağzından süren anlatı aniden üçüncü teklik şahıs ağzından devam eder. Ya da hâkim bakış açısıyla süren anlatı birden, ben anlatım şekline bürünür" (Karadeniz, 2007: 349). Kurgusal yapıyı oluşturan hemen her bölümde anlatma yöntemi kullanılır, yapılan kısa tasvirler ise somutlaştırmaya, gösterme hizmet eder:

"Toplantı yine Hüsnü'nün evinde yapıldı. Altı taşlık, üstü iki göz oda, boyasız, tahta bir ev. Pencereleri kafesli. Gelenler ayakkabılarını yine taşlıkta, idare lambasının ışığında çıkarıp yukarı katta, soldaki odaya giriyor. Bu patiska örtülü sedirlerin temizliğine bayılıyorum. Yıkayıp ovularak silinmekten sakız gibi ağarmış döşeme tahtaları ıslakça yine." (Nâzım Hikmet, 2021: 24).

Olayların, durumların birinci ağızdan anlatıldığı kısımlarda merkezî karakterin iç dünyası dolaysız aktarılır: "Olurdu, olmazdı, ayıptı filan derken, herkese tereyağı, bal, ayran, yufka getirdi hancı. Bir yandan da içimde dayanılmaz bir utanç. Fakir fukaraya ziyafet çeken mirasediye benziyorum" (2021: 52). Romanda diyaloglara da sıkça yer verilir. Ahmet'in ağırlıklı olarak çevresiyle gerçekleştirdiği bu diyaloglar, dönemin siyasal ve toplumsal hayatını ya da aşk ve ideoloji ile ilişkili duyguları, düşünceleri, eylemleri anlamada işlevseldir. Nâzım Hikmet'in *Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim* romanı, hayatla deneyimlenmiş/ doğrulanmış otobiyografik bir anlatıdır. Kişiler temsili düzeyde kurgusal birer figüre dönüşmeler de Nâzım Hikmet'in hayatında yer edinmiş ya da yakın çevresinden oluşmuş insanlardan oluşurlar. Nâzım Hikmet romanda şair kimliği ile değil ressam olarak temsil edilir. Ailesi, çocukluğu, Rusya'daki öğrenimi, aşkları, komünist çevrelerle ilişkileri, yaşadığı baskı ve korku yılları, Millî Mücadele taraftarı oluşu, kavgaları, eylemleri, duygu ve düşünce dünyası gerçeklik intibai zedelenmeden doğrudan biyografik olgulardan gelen etkilere birinci ağızdan aktarılır.

Geleneksel Halk Anlatılarının İzinde ya da Modern Bir Macera Romanı: Yeşil Elmalar

Yeşil Elmalar, sevdiği kadın için türlü maceralara atılan, korkunç tehlikeleri göze alan, ülkeleri, kıtaları dolaşan, yolcululara çıkan, beklenmedik gizemli olaylarla, durumlarla, kişilerle karşılaşan/mücadele eden Halit Cemil ve Ayşe'nin romanıdır. Roman tekniği ve anlatıcısının konumu bakımından Ahmet Mithat Efendi'nin tarzını hatırlatan *Yeşil Elmalar*'da yasak aşklara, cinayetlere, kafa kesmelere, insan eti yiyen siyah yamyamlara, barbarlıklara, haritalarda kendilerine yer bulamayan kabilelere, ürkütücü ritüellere, onların balta girmemiş yaşam alanlarını, ormanlarını altın için talan eden beyazların sömürsüne yer verilir. Roman baştan sona merak ve gerilim uyandıran olaylar üzerinden gelişir. Çoğul bakış açısına yer verilen anlatıda farklı teknikler birbirine bağlanan esrarengiz olaylar dizisini aydınlatmaya dönük olarak kurgusal yapıyı oluşturur. Mekânın geniş coğrafyalara yayıldığı romanda İstanbul'dan başlayan serüven kayıp babanın izinin sürülmesiyle Yeni Gine ve ormanlarına dek uzanır. Romanın merkezî karakterleri Halit Cemil ve Ayşe olmakla birlikte Göksel, Hüseyin, Muhtar, Nuri ve Kraliçe Emma da önemli yan karakterlerdendir. Romanın başlangıcındaki olaylar İstanbul'un Taksim, Şişli, Beyoğlu gibi semtlerinde geçmektedir. Romandaki olaylar dizisi şöyle özetlenebilir:

Ayşe 10 yıldır görmediği kardeşini ziyareti sırasında aynı apartmanda yaşayan Halit Cemil ile tanışır. Dairesinde sızmış olan Nuri ayılamayınca kardeşler birbirlerini göremezler. Ayşe kendisine eşlik eden Halit Cemil'in dairesine gider. Aralarında birdenbire başlayan aşk cinsel eyleme dökülür. Ayşe'nin kocası Göksel, eşini takip etmiştir. Halit Cemil ile arkadaşlık kuran Göksel, kendine tıpatıp benzeyen bu adama bir iş teklif eder. Halit Cemil'den elli bin lira karşılığında yerine geçmesini ister. Göksel, Halit Cemil'e düşmanları olduğunu, eğer yerine geçip üç hafta içinde hayatta kalabilmeyi başarırsa bu parayı alabileceğini söyler, beş bin lirayı da peşin verir. Elbiselerini değiştiren iki adamın anlaşması uygulamaya konulur. Göksel'i öldürmeye çalışan kişiler ise Ayşe ve Nuri'dir. Halit Cemil, Göksel olmadığını onlara ispat edince ölmekten kurtulur. Göksel, planı tutmayınca karısının aşığı Halit Cemil'i adamlarına öldürtmeye çalışır ama başarılı olamaz. Ayşe ve Nuri'nin Göksel'i öldürmek istemelerinin nedeni ise Göksel'in babalarına yaptığı kötülüktür. Halit Cemil, Göksel'in elbisesinin cebinde küçük bir hatıra defteri bulur, sayfaları eksik olan bu defteri okumaya başlar. Göksel'in ağzından yazılan bu hatıralar tehlikelerle dolu gizemli bir dünyaya yolculuğu haber verir. Hatıralardan anlaşıldığına göre Göksel, Abdülhamid'in hafiyelerinden Seyfullah Paşa'nın oğludur. Meşrutiyet'in ilanıyla Seyfullah Paşa İttihatçılar tarafından sınır dışı edilince ailesiyle birlikte Fransa'nın Nis şehrine yerleşir, Matmazel Lüsi ile evlenir. Ne var ki oğlu Göksel ile genç eşi arasında başlayan yakınlaşma aşka dönüşür. Bu ilişkiyi öğrenen Seyfullah Paşa, oğlunu öldürmeyi başaramayınca eşi Lüsi'yi bıçaklar. Lüsi'yi kurtarmak için odaya giren Göksel ve kendinden dört beş yaş büyük

lalasının oğlu Hüseyin, Seyfullah Paşa'nın üzerine atılırlar. Boğuşma sırasında Seyfullah Paşa ölür, eve gelen polisler karı-kocayı Göksel ve Hüseyin'in öldürdüğünü düşünürler, evdeki hizmetçiler de bu yönde ifade verirler. Birinci Dünya Savaşı başlangıcında meydana gelen bu olay sonucunda Göksel ve Hüseyin on beşer yıl kürek cezasına çarptırılarak Güyan'a gönderilirler. Ağır hapisane ve çalışma şartları içinde geçen günler iki aç suçlu kaççağa yapılan yardım nedeniyle daha da kötüleşir. Göksel, Hüseyin ve diğer mahkûmlar zindana atılırlar. Orada Muhtar adında bir yaşlı adamla tanışır. Bu yaşlı adam Ayşe'nin babasıdır. Mütareke yıllarında işgalci güçlerin sarhoş askerleri evine sarkıntılık yapmak amacıyla girince Muhtar onlara tabancasıyla ateş eder, askerlerden biriyle birlikte yanlışlıkla karısını da öldürür. Cezasını çekmek için o da Güyan'a gönderilmiştir. Muhtar, mahkûmların birer birer öldüğü bu kötü hapisaneden kaçmak için plan yapar, Göksel ve Hüseyin'i de ikna ederek yanına alır. Venezüella'ya kaçan mahkûmlar orada Doktor Laurent ile tanışır. Doktor Laurent'in de yardımıyla Yeni Gine'ye altın aramaya giderler.

Yeni Gine önce Almanlar, sonra da İngilizler tarafından sömürülmüş bir coğrafyadır, altın kayalıklarıyla ün salmıştır. Altın kayalıkların ve altın dozunun bulunduğu balta girmemiş ormanlar yamyamlarla, kafa kesen, insan eti yiyen yerli kabilelerle doludur. Muhtar, Göksel ve Hüseyin yanlarına yerli halktan işçiler de alarak önceden çizilen haritadaki plana bağlı kalırlar. Ne var ki Muhtar hastalanır, çalışamaz hâle gelir. Muhtar, Göksel'e İstanbul'daki kızı Ayşe ve oğlu Nuri'den söz eder, adreslerini verir, kendisine bir şey olması durumunda altından gelen payını çocuklarına vermesini ister. Göksel ve Hüseyin altınları Muhtar'la paylaşmak istemezler, erken ölmesi için de ilaçlarını saklarlar. Yeterince zengin olduklarına emin olan Göksel ve Hüseyin, bir sabah Muhtar'ı hasta yatağında tek başına ölüme terk ederek Yeni Gine'den ayrılırlar. Göksel milyoner olarak İstanbul'a döner, Hüseyin ise Ali ismini alarak Göksel'in yardımcısı olur. Ayşe'yi bulan Göksel ona babasıyla nasıl tanıştığını, babasının Venezüella'da nasıl öldüğünü anlatır. Göksel'in ilgisinden etkilenen Ayşe onunla sevişerek evlenir. Avrupa'da seyahatlere çıkan çift mutludur. Göksel'in hatıra defterini tesadüfen bulan Ayşe babasının Göksel ve Hüseyin'i hapisten kurtarıp Yeni Gine'ye götürmesine rağmen bu iki kişi tarafından ölüme terk edildiğini öğrenir. Artık kocası Göksel'e düşmandır, babasının intikamını almak için kocasını öldürmeye karar verir, fakat her seferinde başarısız olur. Halit Cemil ile aşk yaşayan Ayşe, babasının izini sürmek için birlikte Yeni Gine'ye gitmeyi teklif eder. Âşıkları türlü maceralar, tehlikeler, yolculuklar beklemektedir. Bir ay bir hafta süren yolculuktan sonra Yeni Gine'ye varılır. Göksel'in hatıraları arasından çıkan altın haritasının izi sürülür. Halit Cemil ve Ayşe yerli halktan yanlarına aldıkları işçilerle bataklık, vahşi hayvan, yamyamlarla dolu ormana dalarlar. Bu yolculuk sırasında insan eti yiyen, kafa kesen yamyamların saldırısına uğrarlar, tutsak düşerler. Çeşitli dans ritüelleri eşliğinde insanları kurban eden yamyamlara tutsak olan Halit Cemil ve Ayşe'yi hiç beklenmedik gizemli bir kadın kurtarır. Bu kadın hileli sihirbazlıklar yaparak yamyam kabilelerini etkisi altına alan, sihirbazların en büyüğü, beyaz bir Amerikalı ile siyah yerli bir kadından doğan melez Kraliçe Emma'dır. Kraliçe Emma Halit Cemil'i görür görmez ona âşık olur. Emma'nın güzelliği karşısında dili tutulan Halit Cemil, kendisine verilen içeceğe atılan "aşk hapları"yla iyiden iyiye kadının tesiri altına girer, onunla her gece birlikte olur. Ritüeller gereği her kabilenin en önemli adamları Halit Cemil'e birer eş sunarlar. Halit Cemil, Ayşe ile Emma ve kabileden kendisine sunulan dört kadının kocasıdır artık.

Günden güne umudunu yitiren, bitkin düşen, sessizleşen Ayşe, Halit Cemil'e büyü yapan Emma'dan intikam almak, sevdiği adamı kurtarmak için Duk Dukların reisiyle iletişim kurar. Tesadüfen bu reisin babası Muhtar olduğunu öğrenir. Babası başından geçenleri, nasıl yamyamların ve Duk Dukların reisi oluşunu anlatır, Kraliçe Emma'nın hile yoluyla var olduğuna inandırdığı güçlerinin aslında olmadığını yerli kabilelere göstermek için plan yapar. Yerli halka yanındaki kadının gökten indiğini ve kudretinin Kraliçe Emma'dan daha büyük olduğunu söyler. Kabileler onları bunu ispat etmeye davet ederler. Meydana ağzı ve iki kolu bağlı dev bir timsah getirilir. Ayşe, önceden vücuduna döktüğü acılı suyun kokusuyla sersemleyen timsahın etrafında dönmeye başlar, timsah iyice sersemleyince iplerini çözer, timsahın ağzını açar ve başını bu karanlık ağza sokar. Vahşi kabile bu beyaz kadının gücü karşısında saygıyla eğilirken Kraliçe Emma'dan da başını timsahın ağzına koymasını ister. Bunu yapmayı kabul etmeyen Emma, önceden gizli sığınağına götürdüğü Halit Cemil'i de yanına alarak yamyamların bulunduğu ormandan kaçır. Ayşe ve babası açık denizlerde Kraliçe Emma'nın izini sürerler, Halit Cemil'i kurtarıp İstanbul'a dönerler. Ayşe ile Halit Cemil'in ortadan kaybolmalarından Göksel'i sorumlu tutan Nuri ise Göksel ve Hüseyin'i öldürmüş, kendi de yaralanıp ölmüştür. İzmit'teki çiftliğe yerleşen Halit Cemil ve Ayşe evlenirler. Ayşe hamiledir ve doğacak çocuklarına Nuri ismini vereceklerdir.

Bakış Açısı, Anlatıcı ve Teknik

Yeşil Elmalar, hem geleneksel halk anlatılarından (halk hikâyesi, meddah, masal) hem de Ahmet Mithat Efendi'nin bu kaynaktan hareketle geliştirdiği tarzdan etkiler taşır. Kurgusal yapıyı oluşturan olaylar zinciri birbirine ilginç biçimde bağlanır, tesadüflerin de bu zincirdeki payı fazladır. İlk görüşte başlayan aşk birçok engelle karşılaşır, buna rağmen mutlu sona ulaşılır. Olayların anlatıcı figürleri sıklıkla değişir. Kimi bölümlerde Halit Cemil, Ayşe ve Göksel'in hatıraları üzerinden kahraman bakış açısıyla olayları nakleden anlatıcı figürler, bazı bölümlerde ise yerlerini hâkim-tanrısal konumda olan dış anlatıcıya bırakırlar. Olayların hâkim bakış açısıyla nakledildiği bölümlerde anlatıcının varlığı belirgindir. Öyle ki yer yer okurla konuşan anlatıcı figür, karşısında birileri varmış gibi davranır, sorular sorar: "*Sevmek nedir bilir misiniz, okuyucularım? Hiç sevdiniz mi okuyucularım? Eğer sevmek nedir biliyorsanız, sevmişseniz, Ayşe'nin niçin aç ve niçin yorgun olmadığını anlarsınız. Sevmemişseniz, ben ne kadar dil döksem burada, size ne kadar anlatmaya çalışsam, boşuna nefes tüketmiş olurum*" (Nâzım Hikmet, 2018b: 106). Varlığını meydana gelen olay, durum, duygu ve düşünce üzerinden de belirginleştiren anlatıcı figür, yorumlama ve benzetmelere de sıkça başvurur, ölmeye karar veren Ayşe'nin bu psikolojik kırılmasının ya da davranışının anlaşılabilmesi için söz konusu durumla ilgili yorum yapar: "*Ayşe ölmeye karar vermişti. Ölmeye karar vermek, öldürmeye karar vermekten güçtür. Ayşe bunu nefesinde deniyor şimdi*" (2018b: 45). Anlatıcı, anlattığı olayın, durumun ya da duygunun somut bir zemine taşınması için benzetmelerden sıkça yararlanır: "*Boğaz'ın suları kıvrılarak, büyük bir balığın sırtı gibi pul pul, rengârenk ışıdayarak akıyor*" (2018b: 46).

Roman boyunca mektup ve hatıra defterleri üzerinden değişen bakış açıları olayın muhataplarının iç dünyalarını dolaysız aktarır. Böylece inanılması güç olaylar, durumlar, fantastik yolculuklar, tesadüfler gerçeklik itibarı yok edilmeden algılama alanına sokulur. Kurgusal yapıda işlevsel olan hatıra defterleri, değişen bakış açılarıyla ilişkiliyken aynı zamanda tekniğin de aynı amaç için kullanılmasına zemin hazırlar. Göksel'in hatıra defterleri gizemli olaylar zincirinin çözümlenmesinde önemli rol oynar. Kurgunun genişleyerek farklı karakteri içine alması, kişiler arasında çatışma alanlarının oluşması söz konusu defterlerin okunmasıyla mümkün olmuştur. Diyaloglar da romandaki esrareniz tesadüflerin, olayların, durumların açığa çıkmasında etkilidir. Özetleme, betimleme ve geriye dönüş gibi tekniklerin de kulla-

nıldığı romanda zamanın hızlı akan yönü serüven-macera romanlarına uygunluk gösterir. Olayların birbirine bağlanma tarzı ustacadır. Romanın bu yönüne dikkat çeken Abdurrahim Karadeniz'e göre, *Yeşil Elmalar*'ın "mükemmel bir kurgusu vardır. Roman anlatım tekniği bakımından birbirinin içine giren olaylarla *Bin Bir Gece Masalları*'nı çağırıştırır. Anlatıcı zaman zaman hakikaten bir masal anlatıyormuş gibi ortaya çıkar, sonra tekrar kaybolur" (2007: 347). Anlatıcının değişen konumu kullanılan mektup ve hatıra defterleriyle doğrudan ilişkilidir. Nâzım Hikmet, *Yeşil Elmalar*'da popüler okura hitap etmekten kaynaklı nedenlerle entrikalarla dolu bir aşkın türlü tehlikeleri aşma macerasını soluksuz bir film sahnesini aratmayacak gerilimlerle sunar.

Sonuç

İncelemeye konu olan üç eser (*Kan Konuşmaz*, *Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim*, *Yeşil Elmalar*) Nâzım Hikmet'in romancılığı ile ilgili birtakım değerlendirmelere imkân tanır. *Yeşil Elmalar* ve *Kan Konuşmaz*'da kurgusal yapıyı tayin eden itici güç olaylar dizisidir. Tesadüflerin kurgusal yapıyı yönlendirici etkisine her iki romanda da rastlanır. Olay, *Kan Konuşmaz*'da günlük hayatın, siyasal ve toplumsal atmosferin nabzını tutmada araç iken *Yeşil Elmalar*'da ise macera, yolculuk ve aksiyonla ilişkilidir, siyasal, toplumsal ya da ideolojik ayrışma aracı değildir. Nâzım Hikmet'in romanlarında sınıfsal çatışma alanları diyalektik materyalizmin Marksist sanat anlayışına uygunluk gösterir. Romanların sosyal içerikli oluşu toplumsal fayda işlevini belirginleştirmeye dönüktür. Olaylar, durumlar, kişiler ancak karşıt temsilleriyle var olabilir. Böyle olmakla birlikte yazarın *Kan Konuşmaz*'da belirli bir estetik düzeye ulaştığını söylemek mümkündür. *Kan Konuşmaz*'da anlatıcı, bakış açısı, anlatım, teknik, karakterizasyon ve kurgu gibi romanın daha çok estetik yönüyle ilgili boyutlar dikkate alınmış, yer yer kinaye mesafesi korunarak günlük hayatın, şartların doğurduğu kişilere, olaylara, durumlara yer verilmiştir. Söz konusu romanda kişiler sınıfsal bir zümrenin temsili figürleri olsalar da yaşanan hayat içinden resmedilirler. İdeoloji, günlük hayattaki çelişkilerden, sömürü düzeninden, savaş şartlarından doğarak bireyin ötekilik bilinci geliştirmesinde rol oynar. Sosyal sınıfları temsil eden karakterlerin çatışma psikolojileri gerçekçi estetikten beslenir. Yazar, iyileri ve kötülerini bir araya getiren şartların yol açtığı sömürü düzenini, yoksulluk, işsizlik, haksızlık, kötülük, yozlaşma gibi problemleri yaşamın akışında meydana gelen olaylar üzerinden göstererek realist bir tutum sergiler. Karakterlerin konuşmaları ve eylemleri, statülerine ya da kültürel düzeylerine uygunluk gösterir.

Otobiyografik bir anlatı olan *Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim*, Nâzım Hikmet'in yaşamında etkili olan birtakım olayları kurmacanın dünyasına taşır. Dönemin siyasal ve toplumsal atmosferine Marksist ideolojinin katı dünya görüşüyle yaklaşılır. *Yeşil Elmalar* ise serüven-macera romanıdır. Kurgusal yapıyı var eden olaylar dizisi beklenmedik biçimde birbirine bağlanır. Geleneksel halk anlatılarından açık etkiler taşıyan romanda birdenbire gelişen aşklar, kesişen yollar, tesadüfler, yolculuklar, ürkütücü ritüeller, kıtalar arası yolculuklar, tehlikeler, cinayetler gerilim ve merak duyguları yoğunlaştırılarak aktarılır. İyilerin kazandığı kötülerin cezalandırıldığı roman gerek konusu ve kurgusu gerekse anlatımı ve mekân algısı yönüyle diğer iki anlatıdan (*Kan Konuşmaz*, *Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim*) ayrılır.

İncelenen romanlarda diyalog, iç çözümleme, özetleme, tasvir, geriye dönüş, ileriye gidiş gibi teknikler olay zincirinin kurgusal bir zemine taşınmasında önemli rol oynar. Her üç romanda da diyalogların yoğunluğu dikkat çeker. Hâkim-tanrısal konumdaki anlatıcı tarafından olayların nakledildiği bölümlerde ise anlatma yöntemi devreye girer. Benzetme ve tasvir etme üzerinden anlatılan olayın, durumun, duygunun, nesnenin görsel bir zemine taşındığı bu bölümlerde geriye dönüşlere, ileriye gidişlere, özetlere de sıkça yer verilir. Olaylara, durumlara, kişilere gösterilen tepkiler ve kurulan diyaloglarla beliren psikolojik atmosfer iç çözümlemelerle yoğunlaştırılır. Kişilerin ruhsal dünyalarına nüfuz eden anlatıcı figür, onların bakış açılarından, olaylar karşısındaki tavırlarından hareket eder. Davranışların, tepkilerin anlaşılabilmesi için zaman zaman yorumlar da yapan anlatıcı figür, her türlü duygu, düşünce, olay ve duruma hâkim olduğunu hissettirir. *Yeşil Elmalar*'da kullanılan günlük ve mektup gibi teknikler ile değişen anlatıcı figürler, metnin çoğul bakış açısı üzerinden kurgulanmasına zemin hazırlar. Klasik roman örgüsüne sahip bu üç anlatıdan özellikle *Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim* ve *Kan Konuşmaz*, Nâzım Hikmet'in şiir evreninin dış dünyadaki karşılıklarını, beslenme kaynaklarını olay, kişi, ideoloji düzeyinde gösterir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Akatlı, F. (1992). *Nâzım Hikmet'in Öykü ve Romanları*. www.nazimhikmet.org.tr/nazim-hikmet/tum-yonleri/oyku-ve-romanlari/2 (Erişim Tarihi: 27.08. 2021).
- Çınar, A. (2013). *Modernizm, Kent ve Toplum*. Emin Yayınları.
- Karadeniz, A. (2007). Nâzım Hikmet'in Romanları: *Türkçenin Sürgün Şairi Nâzım Hikmet*. Hece, 121, 342-349.
- Nâzım Hikmet. (1993). *Kemal Tahir'e Mahpushaneden Mektuplar 3*. Adam Yayınları.
- Nâzım Hikmet. (2018a). *Yazılar I*. Yapı Kredi Yayınları.
- Nâzım Hikmet. (2018b). *Yeşil Elmalar*. Yapı Kredi Yayınları.
- Nâzım Hikmet. (2020). *Kan Konuşmaz*. Yapı Kredi Yayınları.
- Nâzım Hikmet. (2021). *Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim*. Yapı Kredi Yayınları.
- Özdemir, E. (2013). *Türk ve Dünya Edebiyatında Dönemler-Yönelimler*. Bilgi Yayınevi.
- Tökel, D. A. (2010). Niyet Boyutundan Kurmacayı Okumak: Yazarın Niyeti Romanın Oluşumu. *Türk Romanı Özel Sayısı*. Hece, 65/66/67, 200-237.
- Yağcı, Ö. (2002). *Belirli ve Sonsuz Bir Anın Romancısı Nâzım Hikmet: 100. Doğum Yılı Dönümünde Nâzım Hikmet'e Armağan*. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Structured Abstract

Nâzım Hikmet, one of the versatile artists of the Republican period, produces works in many genres such as poetry, short story, novel, theater and screenplay. In addition to arousing wide repercussions in his period, his poems, which opened a new channel to modern Turkish literature, played a role in his recognition by world literary circles. Naturally, academic research on Nâzım Hikmet concentrates on his poems. His novels, which can be counted among his literary works, are not taken into account. Although the four novels, (Kan Konuşmaz, Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim, Yeşil Elmalar, Yaşamak Hakkı) one of which is missing, which are in accordance with the classical novel technique, do not claim to be novelty, they should be considered important in terms of revealing the projection of Nâzım Hikmet's understanding of art in different genres. In the novels, the relationship between the reality fiction of dialectical materialism and daily life, people and events, and the equivalent of this relationship in Nâzım Hikmet's life are conveyed through representative characters. Like Nâzım Hikmet's poems, his novels are also fictionalized through the art understanding of the Marxist worldview. The fact that the characters of the novels with social content represent a certain social class, include intellectual inquiries, and clarify the values that create the working class show that the events, situations and people in social life are approached from an ideological perspective. The social benefit principle was observed in the novels. Kan Konuşmaz and Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim novels reflect the pulse of political and social life through people, events and situations, and the effect of dialectical materialism on the fictional structure is seen implicitly in the first and openly in the second. The novel Yeşil Elmalar should be evaluated in a separate category from the two novels mentioned. It is difficult to place the Yeşil Elmalar novel, which can be considered as an adventure-adventure novel, in Nâzım Hikmet's literary life. The series of events that make up the fictional structure in the novel are connected unexpectedly. In the novel, which has obvious influences from traditional folk narratives, the loves that develop suddenly, intersecting roads, coincidences, journeys, spooky rituals, decontinental journeys, dangers, murders are conveyed by intensifying the feelings of tension and curiosity. The novel in which the bad ones are punished, which the good ones earn, is separated from the other two novels both in terms of its subject matter and fiction, as well as in terms of its narrative and perception of space.

In the novel Kan Konuşmaz, dimensions related to the aesthetic aspects of the novel such as narrator, point of view, narration, technique, characterization and fiction were taken into account, and the people, events and situations caused by daily life and circumstances were included. The primary source that makes the characters exist in the novel in question or that is effective in their clinging to life is not ideology, but the life that is lived. Ideology plays a role in the development of an individual's awareness of otherness, arising from contradictions in everyday life, the order of exploitation, wars. The conflict psychologies of the characters representing social classes are fed by realistic aesthetics. The author opens autonomous spaces for the characters, allowing them to exist, to take responsibility for their actions and rhetoric. In this aspect, the author shows the order of exploitation caused by the conditions that bring together the good and the bad, problems such as poverty, unemployment, injustice, evil, decadence through the events that occur in the flow of life and takes a realist attitude. Although Nazim Hikmet opens autonomous spaces for characters and allows them to exist of their own free will, he conveys class separation/conflict through a number of events, situations and people through the natural flow of everyday life. In the novel, the ideological discourse is reflected through the values represented by the changing characters or the events that have occurred. Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim, which is an autobiographical novel, conveys a number of events that influenced the life of Nazim Hikmet to the world of fiction. The political and social atmosphere of the period is approached through the worldview of Marxist ideology.

In the novels examined, techniques such as dialogue, internal analysis, summarization, depiction, flashback, and forward play an important role in the placement of the event chain on a fictional ground. The intensity of the dialogues in all three novels attracts attention. In the sections where the events are transmitted by the narrator in the Dominant-Divine position, the storytelling method comes into play. In these sections, where the event, situation, emotion, object described through analogy and description are moved to a visual ground, flashbacks, forward trips, summaries are also often included. The psychological content manifested by the reactions to events, situations, people and the established dialogues is intensified by internal analysis. The narrator, penetrating into the spiritual worlds of people, acts from their point of view, from their attitude towards events. The narrator, who also makes comments from time to time so that behavior and reactions can be understood, does not hide that he dominates all kinds of emotions, thoughts, events and situations. The narrator figures, which vary with the techniques such as diary and letter used in Yesil Elmalar, lay the groundwork for the editing of the text from a plural perspective.